Център за семиотични и културни изследвания

*

*е*БИБЛИОТЕКА

СТОИЦИТЕ ЗА ЗНАКА

ИЗ “АНТИЧНА ФИЛОСОФИЯ”
(ДИОГЕН ЛАЕРЦИЙ, СЕКСТ ЕМПИРИК И АЕЦИЙ)

е-издание на Център за семиотични и културни изследвания
2012
www.cssc-bg.com

© CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИО

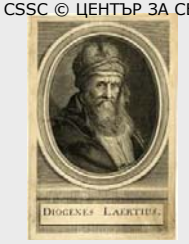

СТОИЦИТЕ ЗА ЗНАКА. ИЗ ТЕКСТОВЕ НА ДИОГЕН ЛАЕРЦИЙ, СЕКСТ ЕМПИРИК И АЕЦИЙ

Диоген Лаерций, VII, 49.

Ето какво казва Диокъл от Магнезия в своето съчинение «Обзор на философията»:

Стоиците обичат да отдават значение главно на учението за представите и усещанията, тъй като мерилото, чрез което се познава истинността на нещата, е по своя род представа и тъй като учението за съгласието, схващането и мисленето, които предхождат всичко друго, не възниква без представи. И наистина, *отначало се явява представата, след това мисленето, което е в състояние* ***да изрази онова, което е предизвикано от представата, и го изразява посредством словото***.

© CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИО

© CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИО

СТОИЦИТЕ ЗА ЗНАКА. ИЗ ТЕКСТОВЕ НА ДИОГЕН ЛАЕРЦИЙ, СЕКСТ ЕМПИРИК И АЕЦИЙ

The Skeptic Way: Sextus Empiricus's Outlines of Pyrrhonism

3

Диоген Лаерций, VII, 50-51.

Има разлика между представата и онова, което си въобразяваме; ***въображаемото*** е онази видимост на мисълта, каквато се поражда в сънищата, а ***представата – това е отпечатакът върху душата*** или, с други думи, това е *изменение*, както казва **Хризип** в дванадесета книга на своето съчинение «За душата».

Не е приемливо обаче да се смята, че този ***отпечатък*** е следа от пръстен с печат, тъй като не е възможно да възникват много следи в едно и също време и на едно и също място.

Под думата «представа» се разбира отпечатъкът, следата и знакът от нещо, което съществува и което не би могло да възникне от нещо, което не съществува.

© CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИО

© CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИО

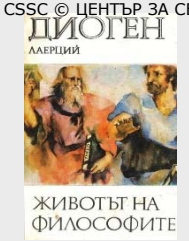

СТОИЦИТЕ ЗА ЗНАКА. ИЗ ТЕКСТОВЕ НА ДИОГЕН ЛАЕРЦИЙ, СЕКСТ ЕМПИРИК И АЕЦИЙ

The Skeptic Way: Sextus Empiricus's Outlines of Pyrrhonism

Според схващанията на **стоиците** едни представи са сетивни, а други не. *Сетивни* са онези представи, които се възприемат от един или няколко сетивни органа, докато *несетивните* са онези представи, които се постигат по пътя на размишленията, например онова, което е безтелесно, и всичко останало, което се постига само с разума.

Сетивните представи възникват от онова, което съществува и се съпровожда от нашето съгласие или одобрение. Съществуват и мними представи, които възникват сякаш от съществуващи неща.

По-нататък едни представи са *разумни*, а други – *неразумни*; разумните са присъщи на разумните същества, а неразумните – на същества, лишени от разум. Разумните представи са мислите, а неразумните са останали без название. Освен това едните са свързани с умение, вещина в работата, а другите са резултат от неумение; затова и мисленият образ се разглежда различно от онзи човек, който е сведущ, и от несведущия.

© CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИО

© CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИО

СТОИЦИТЕ ЗА ЗНАКА. ИЗ ТЕКСТОВЕ НА ДИОГЕН ЛАЕРЦИЙ, СЕКСТ ЕМПИРИК И АЕЦИЙ

The Skeptic Way: Sextus Empiricus's Outlines of Pyrrhonism

Секст Емпирик. Против математиците, VII, 228-236.

Представата* за стоиците *е отпечатък в душата. Обаче относно този ***отпечатък*** са налице разногласия сред **стоиците**.

Така например **Клеант** разбира *отпечатъка като вдлъбнатини и възвишения*, каквито се появяват от печата във восъка.

Хризип смята това схващане за абсурдно и казва, че ако разумът притежава представа от някакъв триъгълник или четириъгълник, то ще излезе, че едно и също тяло в едно и също време би допускало възникването на различни фигури за себе си… Освен това, ако в нас възникват едновременно множество представи, то естествено и душата ще има множество фигурални образувания, което е още по-неприемливо мнение.

Хризип предполагал, че **Зенон *използвал термина «отпечатък» вместо «изменение», поради което се получавал следния смисъл: «Представата е изменение на душата»***.

© CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИО

© CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИО

СТОИЦИТЕ ЗА ЗНАКА. ИЗ ТЕКСТОВЕ НА ДИОГЕН ЛАЕРЦИЙ, СЕКСТ ЕМПИРИК И АЕЦИЙ

И няма нищо по-нелепо в това, че когато в едно и също време при възникването на множество представи в нас, едно и също тяло търпи твърде много изменения. И както въздухът, когато търпи множество удари, от които много издават едновременно звуци, в един само миг търпи множество изменения, така и ръководното начало (на душата), притежавайки различни представи, е в състояние да възприеме нещо подобно на това.

Други пък казват, че и това определение, изказано след корекцията на **Хризип**, не е правилно. Защото, ако съществува някаква представа, то тя е отпечатък и изменение в душата, а ако има някакъв отпечатък в душата, то той не е представа във всички значения на тази дума…

Възразявайки им, **стоиците** казват, че към «***отпечатък в душата***» прибавят «к***ато в душа***».

Така че пълното определение на **стоиците** гласи: «***Представата е отпечатък в душата като в душа***».

В разгърнат вид определението има следния вид: ***«Представата е изменение в ръководната част на душата».***

© CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИО

© CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИО

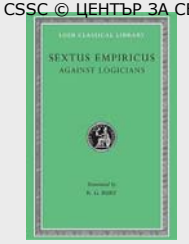

СТОИЦИТЕ ЗА ЗНАКА. ИЗ ТЕКСТОВЕ НА ДИОГЕН ЛАЕРЦИЙ, СЕКСТ ЕМПИРИК И АЕЦИЙ

he Skeptic Way: Sextus Empiricus's Outlines of Pyrrhonism

И когато **Зенон** говори, че представата е отпечатък в душата, то трябва да се подразбира не цялата душа, но една нейна част и тогава казаното би имало такъв смисъл:

«***Представата е изменение в ръководната част на душата***».

Секст Емпирик. Против математиците, VIII, 70.

Стоиците смятат, че истинното и неистинното се съдържат в ***словесното обозначение***. ***Те смятат като словесно обозначение онова, което се установява в съответствие с разумната представа***. А разумна представа те наричат онази, в съответствие с която ***представляемото*** може да се докаже с разума.

© CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИО

© CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИО

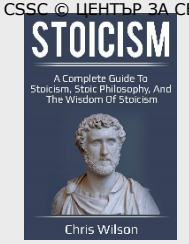

СТОИЦИТЕ ЗА ЗНАКА. ИЗ ТЕКСТОВЕ НА ДИОГЕН ЛАЕРЦИЙ, СЕКСТ ЕМПИРИК И АЕЦИЙ

Аеций. За мненията, IV; XII, 1-5.

По какво се различават ***представата*** и ***онова, което си представяме***, ***въображението*** и ***въображаемото***?

Хризип твърди, че тези четири термина трябва да се различават.

Представата *– това е впечатлението, което се ражда в душата и което изразява в себе си онова, което то е произвело*. Например когато ние виждаме с очите си бялото – това е впечатление, което се ражда в душата ни вследствие на виждането. Като тръгваме от това впечатление, ние можем да кажем, че то има своя основа в бялото, което е въздействало върху него. Нещо подобно става и когато впечатлението е предизвикано от осезанието или обоянието. Така наречената представа (фантазия) пък произлиза от светлината. Всъщност подобно на това, че светлината сочи сама себе си, както и онова, което тя обхваща, така и представата посочва сама себе си, както и онова, което я е произвело.

© CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИО

© CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИО

СТОИЦИТЕ ЗА ЗНАКА. ИЗ ТЕКСТОВЕ НА ДИОГЕН ЛАЕРЦИЙ, СЕКСТ ЕМПИРИК И АЕЦИЙ

*Онова, което си представяме – **представляемото** – е именно онова, което предизвиква представата*, както например бялото или студеното; или изобщо всичко, което може да упражни въздействие върху душата, е представляемо.

Въображението** – това е призрак, впечатление, което възниква в душата, но без основа*, което си представяме, както става например когато, ако някой би се борил със сянката или пълни ръцете си с празно; ***представата има за основа онова, което се представя (представляемото), докато въображението няма.

***Въображаемото** е онова, към което ние се влечем в безплодното движение на въображението*; такова нещо става при душевноболните и маниаците.

© CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИО

© CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИО

СТОИЦИТЕ ЗА ЗНАКА. ИЗ ТЕКСТОВЕ НА ДИОГЕН ЛАЕРЦИЙ, СЕКСТ ЕМПИРИК И АЕЦИЙ

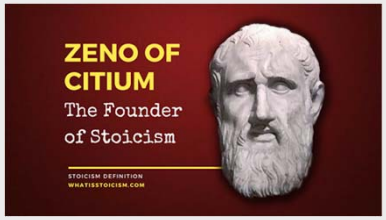

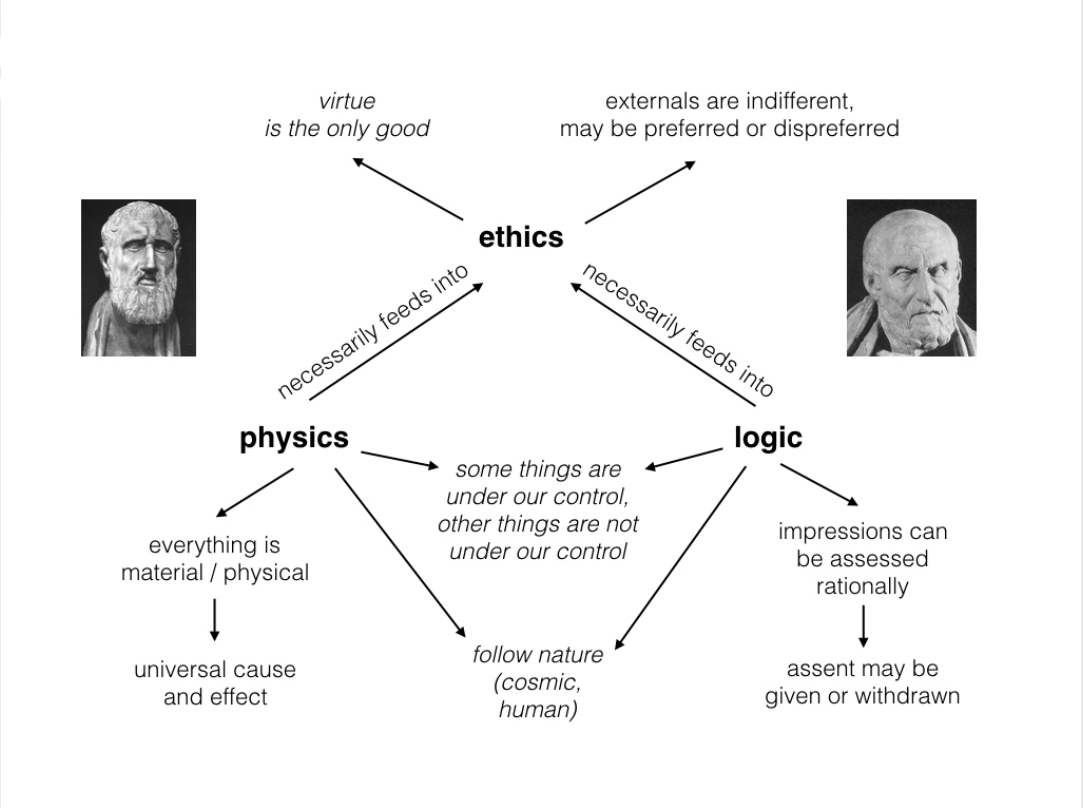

Текстът е по: Антична философия. Съст. Ради Радев. София, Наука и изкуство, 1988, 514 с.; превод: Христо Данов. Изображенията са от интернет със свободен публичен достъп. Всички права на автора, издателя и преводача са запазени. Презентацията е с образователна цел и е предназначена за студентите от НАТФИЗ „Кр. Сарафов“, които изучават модулите „Семиотика“ и „Античност“.

© CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИОТИЧНИ И КУЛТУРНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ © CSSC © ЦЕНТЪР ЗА СЕМИО